P9_TA(2023)0059

Dostupnost hnojiv v EU

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 16. února 2023 o sdělení Komise o zajištění dostupnosti a cenové dostupnosti hnojiv (2022/2982(RSP))

(2023/C 283/12)

Evropský parlament,

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 9. listopadu 2022 nazvané „Zajištění dostupnosti a cenové dostupnosti hnojiv“ (COM(2022)0590),

— s ohledem na své usnesení ze dne 24. března 2022 o potřebě naléhavého akčního plánu EU s cílem zajistit potravinové zabezpečení v EU i mimo ni s ohledem na ruskou invazi na Ukrajinu ([1]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 20. října 2021 o strategii „Od zemědělce ke spotřebiteli“ pro spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy ([2]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 10. února 2021 o novém akčním plánu pro oběhové hospodářství ([3]),

— s ohledem na sdělení Komise o dočasném krizovém rámci pro opatření státní podpory na podporu hospodářství po agresi Ruska vůči Ukrajině ([4]),

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 23. března 2022 o zajištění potravinového zabezpečení a posílení odolnosti potravinových systémů (COM(2022)0133),

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 20. července 2022 nazvané „Bezpečná zima díky úsporám plynu“ (COM(2022)0360),

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 20. května 2020 nazvané „Strategie ‚Od zemědělce ke spotřebiteli‘ pro spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy“ (COM(2020)0381),

— s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 ze dne 2. prosince 2021, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky (strategické plány SZP) a financovány Evropským zemědělským záručním fondem (EZZF) a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV), a kterým se zrušují nařízení (EU) č. 1305/2013 a (EU) č. 1307/2013 ([5]),

— s ohledem na nařízení (EU) 2022/1854 ze dne 6. října 2022 o intervenci v mimořádné situaci s cílem řešit vysoké ceny energie ([6]),

— s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1009 ze dne 5. června 2019, kterým se stanoví pravidla pro dodávání hnojivých výrobků EU na trh a kterým se mění nařízení (ES) č. 1069/2009 a (ES) č. 1107/2009 a zrušuje nařízení (ES) č. 2003/2003 ([7]),

([1]) Úř. věst. C 361, 20.9.2022, s. 2.
([2]) Úř. věst. C 184, 5.5.2022, s. 2.
([3]) Úř. věst. C 465, 17.11.2021, s. 11.
([4]) Úř. věst. C 426, 9.11.2022, s. 1.
([5]) Úř. věst. L 435, 6.12.2021, s. 1.
([6]) Úř. věst. L 261 I, 7.10.2022, s. 1.
([7]) Úř. věst. L 170, 25.6.2019, s. 1.

Čtvrtek 16. února 2023

— s ohledem na směrnici Rady 91/676/EHS ze dne 12. prosince 1991 o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů ([8]) (dále jen „směrnice o dusičnanech“),

— s ohledem na pracovní dokument útvarů Komise ze dne 4. ledna 2023 nazvaný „Hybné síly potravinového zabezpečení“ (SWD(2023)0004),

— s ohledem na publikaci Společného výzkumného střediska nazvanou „Technické návrhy pro bezpečné používání zpracovaného hnoje nad prahovou hodnotou stanovenou směrnicí o dusičnanech (91/676/EHS) pro nitrátově zranitelné oblasti“ ([9]),

— s ohledem na otázku předloženou Komisi týkající se sdělení Komise o zajištění dostupnosti a cenové dostupnosti hnojiv (O-000001/2023 – B9-0010/2023),

— s ohledem na čl. 136 odst. 5 a čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,

— s ohledem na návrh usnesení Výboru pro zemědělství a rozvoj venkova,

A. vzhledem k tomu, že hnojiva a hospodaření s živinami mají zásadní význam pro zajištění dostatečné a kvalitní produkce potravin a hrají klíčovou roli ve vztahu k celosvětovému potravinovému zabezpečení; vzhledem k tomu, že dnešní nedostatek hnojiv může ovlivnit budoucí úrodu;

B. vzhledem k tomu, že výroba minerálních hnojiv a náklady na ně do značné míry závisí na dostupnosti a cenové dostupnosti zemního plynu a současně se podílí až 2,1 % na celosvětových emisích skleníkových plynů ([10]); vzhledem k tomu, že výroba složek hnojiv, jako je dusík a amoniak, vyžaduje obrovské množství zemního plynu; vzhledem k tomu, že plyn představuje přibližně 80 % nákladů na výrobu hnojiv;

C. vzhledem k tomu, že v EU byly překročeny meze planety pro biogeochemické toky pro koloběh dusíku (3,3 krát) a fosforu (2krát) ([11]);

D. vzhledem k tomu, že celosvětová krize v oblasti minerálních hnojiv a energií zapříčiněná nezákonnou invazí Ruské federace na Ukrajinu dne 24. února 2022 ohrožuje celosvětové potravinové zabezpečení a zvyšuje ceny potravin, což může mít značný dopad na nejzranitelnější skupiny obyvatel na celém světě, které jsou silně závislé na přístupu k cenově dostupným a výživným potravinám;

E. vzhledem k tomu, že v minulosti velký podíl zemního plynu používaného k výrobě hnojiv v EU pocházel z Ruské federace; vzhledem k tomu, že Ruská federace je hlavním světovým dodavatelem hnojiv a jejich hlavních složek; vzhledem k tomu, že Rusko zneužívá své dominantní postavení v oblasti dodávek plynu a hnojiv jako politické zbraně; vzhledem k tomu, že pokračující vysoká míra používání minerálních hnojiv může přiživovat ruské válečné úsilí a podpořit další autokratické režimy;

F. vzhledem k tomu, že inflace má velký dopad na evropské zemědělství, zejména proto, že vážně zatěžuje současný rozpočet společné zemědělské politiky (SZP);

([8]) Úř. věst. L 375, 31.12.1991, s. 1.

([9]) Huygens, D., Orveillon, G., Lugato, E., Tavazzi, S., Comero, S., Jones, A., Gawlik, B. a Saveyn, H., Technical proposals for the safe use of processed manure above the threshold established for Nitrate Vulnerable Zones by the Nitrates Directive (91/676/EEC) (Technické návrhy pro bezpečné používání zpracovaného hnoje nad prahovou hodnotou stanovenou směrnicí o dusičnanech (91/676/EHS) pro nitrátově zranitelné oblasti), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2020.

([10]) https://www.nature.com/articles/s41598-022-18773-w.

([11]) https://commission.europa.eu/publications/analysis-main-drivers-food-security_en, s. 26.

G. vzhledem k tomu, že velký počet evropských výrobců minerálních hnojiv omezil své provozy nebo zcela zastavil výrobu, a to zejména v důsledku růstu nákladů na zemní plyn, ale také kvůli zdanění a konkurenci z méně byrokratických zemí, což vedlo k nedostatkům, zvýšení cen hnojiv a nižším výnosům v důsledku toho, že zemědělci nemají přístup k hnojivům, která potřebují ke splnění svých požadavků na výrobu, a v konečném důsledku k dopadu na dostupnost a cenovou dostupnost potravin;

H. vzhledem k tomu, že největší světoví výrobci hnojiv dosahují rekordních zisků ([12]);

I. vzhledem k tomu, že zemědělci nyní stojí před otázkou, nakolik mohou riskovat při rozhodování o osevu a produkci, nebo dokonce před rozhodnutím úplně zastavit zemědělskou činnost, neboť ceny hnojiv jsou velmi nestabilní a v posledních dvou letech vzrostly na úroveň, jaká v Evropě dosud nebyla zaznamenána, což má dopad na výši příjmů zemědělců, a dokonce i na hospodaření zemědělských podniků; vzhledem k tomu, že dostupnost surovin pro výrobu hnojiv není zaručena, což může způsobit nedostatky pro zemědělské podniky během vegetačního období;

J. vzhledem k tomu, že zvýšení nákladů na zemědělské vstupy bylo v posledních dvou letech hlavním faktorem vysokých cen potravinových komodit; vzhledem k tomu, že v současnosti očekávané budoucí ceny obilovin pro sklizeň v roce 2023 možná neodrážejí aktuální vstupní náklady a v důsledku toho mohou být výnosy nižší než výrobní náklady; vzhledem k tomu, že v některých členských státech, zejména v těch, které se nacházejí v blízkosti války na Ukrajině, prodejní cena již nepokrývá výrobní náklady; vzhledem k tomu, že vlivem investic do hnojiv v době, kdy jejich ceny zůstávají vysoké, čelí zemědělci riziku v důsledku možnosti, že ceny hnojiv v krátkodobém horizontu výrazně klesnou;

K. vzhledem k tomu, že kvůli zvýšeným požadavkům na likviditu a kvůli volatilitě trhu s hnojivy není mnoho malých obchodníků schopno riskovat vstup na trh, což snižuje konkurenceschopnost; vzhledem k tomu, že Komise by měla přijmout opatření ke zmírnění tohoto rizika, aby umožnila větší hospodářskou soutěž;

L. vzhledem k tomu, že ve strategii „Od zemědělce ke spotřebiteli“ pro spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy je stanoven cíl snížit ztráty živin alespoň o 50 % a zároveň zajistit, aby nedošlo ke zhoršení úrodnosti půdy; vzhledem k tomu, že Parlament ve svém usnesení ze dne 20. října 2021 o této strategii tento cíl uvítal a rovněž trval na tom, že je třeba zajistit, aby nedocházelo ke zhoršení úrodnosti půdy; vzhledem k tomu, že při dosažení tohoto cíle se sníží používání hnojiv do roku 2030 nejméně o 20 %;

M. vzhledem k tomu, že současná krize v dostupnosti minerálních hnojiv zdůrazňuje zásadní roli, kterou v rovnováze evropského zemědělství hrají hospodářská zvířata, pokud jde o zachování rostlinné výroby, jelikož nahrazují a doplňují minerální hnojiva; vzhledem k tomu, že i nadále existuje mnoho zdrojů organických živin, které se v současné době nevyužívají v plné míře, jako je například statkový hnůj, digestát, hmyzí trus a kaly z čistíren odpadních vod; vzhledem k tomu, že zpracování organických živin na organická hnojiva může hrát důležitou roli při dosahování cílů strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“ a cílů Unie v oblasti klimatu;

N. vzhledem k tomu, že podle kombinovaného ukazatele sucha (CDI) zahrnujícího prvních 10 dnů srpna 2022 platily na 47 % území Evropy podmínky pro zveřejnění výstrahy před silným suchem a na 17 % území platil stav pohotovosti; vzhledem k tomu, že v regionech postižených suchem na jaře 2022 se podmínky zhoršily nejvíce ([13]);

O. vzhledem k tomu, že používání zpětného získávání dusíku ze statkových hnojiv (RENURE) jako součásti systémů hospodaření se statkovými hnojivy umožňuje pokrok směrem k oběhovému hospodářství a účinnějšímu využívání zdrojů v potravinovém systému EU;

P. vzhledem k tomu, že Společné výzkumné středisko vypracovalo kritéria pro bezpečné používání zpracovaného hnoje nad prahovou hodnotu pro zóny ohrožené dusičnany stanovenou směrnicí o dusičnanech;

([12]) https://grain.org/system/articles/pdfs/000/006/903/original/The%20Fertiliser%20Trap%20English%20-%20Embargoed%208th%20November%202022.pdf?1667838216.

([13]) https://edo.jrc.ec.europa.eu/documents/news/GDO-EDODroughtNews202208_Europe.pdf.

Čtvrtek 16. února 2023

1. zdůrazňuje zvýšení cen dusíkatých hnojiv o 149 % oznámené v září 2022 a vítá sdělení Komise o hnojivech a její ambice zajistit dostupnost a cenovou dostupnost hnojiv s přiměřenými cenami s cílem zajistit odolnost zemědělského odvětví EU;

2. zdůrazňuje, že dostupnost všech druhů hnojiv a jejich výroba jsou zásadní pro zásobování občanů EU potravinami a pro celosvětové potravinové zabezpečení, jakož i pro zajištění úrodnosti půdy a zabránění jejímu vyčerpání; upozorňuje, že výroba hnojiv je rovněž nezbytná pro výrobu AdBlue pro odvětví dopravy a CO_2 pro potravinářský průmysl; je znepokojen nebývalým nárůstem cen dusíkatých hnojiv, k němuž přispěly i vysoké ceny zemního plynu a narušený přístup k jeho dodávkám, a zdůrazňuje, že to může mít významný dopad na náklady zemědělské výroby a konkurenceschopnost zemědělského odvětví EU;

3. zdůrazňuje, že omezená dostupnost hnojiv v roce 2022 vedla k vyčerpání zásob zbytkových hnojiv v půdě, což by mohlo mít významný dopad na evropskou produkci potravin v roce 2023;

4. domnívá se, že opatření navržená Komisí v jejím sdělení jsou dobrým začátkem, zejména jako okamžitá reakce na krizi v oblasti hnojiv, ale stále zdaleka nepostačují k řešení narušení trhu s hnojivy a zajištění dlouhodobé strategické autonomie, pokud jde o hnojiva; vyzývá Komisi, aby vypracovala dlouhodobou strategii EU pro hnojiva a do června 2023 předložila dlouhodobou strategii EU pro udržitelné půdní živiny; vyzývá k urychlenému přijetí komplexních opatření s cílem vyhnout se novým závislostem na dovezených hnojivech nebo na dovozech energií a energonositelů a k zajištění celosvětového potravinového zabezpečení podporou udržitelné produkce potravin, která respektuje životní prostředí a je přizpůsobena změně klimatu a současně zohlední regionální, evropskou a celosvětovou hospodářskou a sociální situaci;

5. zdůrazňuje, že je třeba najít dlouhodobá řešení na úrovni EU, zejména s cílem zabránit jakémukoli hospodářskému narušení mezi zemědělskými odvětvími členských států;

6. připomíná, že i krátkodobá nedostupnost nebo cenová nedostupnost hnojiv může ohrozit včasné pěstování plodin, což bude mít negativní dopad na příjmy zemědělců; dále připomíná, že to může přispět k nedostatečnému zajištění potravin;

7. zdůrazňuje dopad zvýšení vstupních nákladů na zemědělství EU a zdůrazňuje, že zemědělci z jiných regionů, jako je Rusko a Jižní Amerika, mají přístup ke hnojivům za výrazně nižší náklady, což oslabuje konkurenceschopnost zemědělců v EU;

Krátkodobá opatření

8. vyzývá členské státy a Komisi, aby zvážily využití zemědělské rezervy na rozpočtový rok 2023 k poskytnutí okamžité pomoci zemědělcům v souvislosti s exponenciálně rostoucími náklady na hnojiva a následným zvýšením výrobních nákladů;

9. zdůrazňuje, že využívání krizové rezervy není dostatečnou finanční reakcí na řešení těchto výzev a že k řešení současné krize je zapotřebí důraznější reakce; vyzývá Komisi a členské státy, aby zajistily podporu zemědělcům, dokud se trh nestabilizuje a nebudou k dispozici alternativy k minerálním hnojivům; konstatuje, že postupné snižování rozpočtu SZP spolu s inflačními tlaky dále snižuje životaschopnost zemědělců v EU;

10. vyzývá členské státy, aby v této souvislosti ve svých vnitrostátních plánech pro stav nouze upřednostnily trvalý a nepřerušovaný přístup k zemnímu plynu a elektřině za dostupné ceny pro výrobu hnojiv a souvisejícího AdBlue a CO_2 v zájmu zajištění dlouhodobého potravinového zabezpečení, konkurenceschopnosti na globálním trhu a fungování dopravního odvětví;

11. obává se, že podpora zemědělců a výrobců hnojiv prostřednictvím dočasného krizového rámce pro státní podporu může představovat riziko opětovné nacionalizace, roztříštěnosti a soupeření mezi různými trhy a mezi jednotlivými zemědělci; zdůrazňuje, že je třeba upřednostňovat společná opatření, a podtrhuje potřebu rovných podmínek a spravedlivé distribuce dodávek po celé Unii;

12. v této souvislosti připomíná, že přezkum víceletého finančního rámce v polovině období umožní posílit rozpočet SZP a zohlednit závažný dopad inflace na vstupní náklady a příjmy zemědělských podniků; vybízí EU, aby hledala alternativní zdroje financování mimo SZP, vypracovala příslušná opatření k zajištění dostupnosti jako takové a cenové dostupnosti hnojiv v EU a zmírnila hospodářský dopad nedostatku hnojiv;

13. připomíná členským státům možnost vypracovat v rámci svých strategických plánů SZP ekoschémata na podporu organického hnojení nebo většího rozvoje optimální úrovně pH půdy, které by vyžadovaly využívat méně hnojiv a přinesly by maximální využití omezených zásob, nebo odvětvové intervence v ostatních odvětvích, které mohou kromě jiného zahrnovat opatření na podporu rozvoje alternativ k minerálnímu hnojení, na podporu společných a kooperativních přístupů ke scénářům nedostatku a na uplatňování inovací a technologií s cílem omezit používání hnojiv;

14. uznává a v různé míře podporuje úlohu zemědělsko-potravinářských družstev vzhledem k jejich logistické, organizační a ekonomické schopnosti podporovat místní projekty výroby hnojiv, a to jak odpadu z chovu hospodářských zvířat, tak alternativ k hnojivům z fosilních paliv;

15. vyzývá Komisi, aby podporovala členské státy při hledání řešení pro účinné využívání strategických plánů SZP k tomu, aby pomohla řešit situaci v oblasti hnojiv; vyzývá členské státy, aby v nezbytných případech zrevidovaly své vnitrostátní strategické plány SZP s cílem odstranit mezery a zároveň optimalizovat a snížit používání hnojiv a ztráty živin, pobízet k nahrazování a doplňování minerálních hnojiv živinami organického původu a urychlit vhodná opatření v oblasti hnojiv s cílem zabezpečit úrodnost půdy a optimální výnosy a současně zabránit úniku uhlíku v regionech, které mají méně přísné normy v oblasti produkce; zdůrazňuje, že tyto revize by měly být prováděny včas s podmínkou, že se nesníží množství a kvalita produkce, a neměly by být považovány za změnu jejich národních strategických plánů SZP, která je povolena pouze jednou ročně; zdůrazňuje jasné přínosy, které může v této souvislosti přinést střídání plodin s luštěninami jako opatření pro hnojení, a to vzhledem k jejich schopnosti vázání dusičnanů, a tím se sníží množství používaných hnojiv; vyzývá Komisi, aby zajistila, že všechny členské státy nabízí svým zemědělcům možnost využívat meziplodiny v rámci dobrého zemědělského a environmentálního stavu v SZP;

16. vybízí členské státy, aby plně využily potenciál nedávno přijatého nařízení (EU) 2019/1009, které reviduje pravidla pro dodávání hnojivých výrobků EU na trh a umožňuje otevření jednotného trhu EU pro organická hnojiva a hnojiva na bázi biologického odpadu tím, že jim poskytne přístup k označení CE;

17. vyzývá Komisi, aby aktualizovala definici statkových hnojiv v právních předpisech Unie a jasně rozlišovala mezi zpracovanými a nezpracovanými statkovými hnojivy s cílem řádně je regulovat s ohledem na jejich rozdílné složení a rizika, pokud jde o znečištění;

18. vyzývá Komisi, aby shromáždila vědecké důkazy o účincích fermentovaného hnoje a dalších zpracovaných organických živin z hlediska přínosů pro klima a rizika znečištění vody; vyzývá Komisi, aby využila přínosů pro životní prostředí plynoucích z používání fermentovaných statkových hnojiv a dalších zpracovaných organických živin, bude-li to vědecky prokázáno, a to tím, že bude podporovat jejich používání a případně upraví příslušné právní předpisy;

19. vyjadřuje politování nad tím, že sdělení nemá za cíl usnadnit používání organických alternativ chemických hnojiv, jako je „RENURE“, digestát z biologického odpadu získávaný anaerobní digescí statkových hnojiv a jakákoli jiný účinný a ověřený nástroj, který lze použít jak v zemědělství, tak v živočišné výrobě, a vyzývá k tomu, aby za tímto účelem byla pozměněna příloha III směrnice o dusičnanech a zároveň byly nadále dodržovány zásady účinnosti a bezpečnosti; s ohledem na současnou krizi vyzývá k tomu, aby byla mezitím uplatňována dočasná výjimka, neboť produkty RENURE a digestát mají potenciál nahradit chemická hnojiva, aniž by to vedlo k dalším emisím, ztrátám dusíku nebo produkci statkových hnojiv; vyzývá proto Komisi, aby bez dalšího odkladu a nejpozději ve svém nadcházejícím integrovaném akčním plánu pro hospodaření s živinami (INMAP) navrhla legislativní opatření pro provádění legálních a bezpečných kritérií vypracovaných Společným výzkumným střediskem s cílem umožnit bezpečné využívání RENURE nad prahové hodnoty stanovené pro oblasti ohrožené dusičnany ve směrnici o dusičnanech;

20. konstatuje, že používání hmyzího trusu jako hnojiva může hrát důležitou úlohu při plnění požadavků na živiny v půdě; vyzývá v tomto ohledu Komisi, aby motivovala k využívání hmyzího trusu tím, že co nejdříve odstraní zbytečnou legislativní a administrativní zátěž;

21. zdůrazňuje, že jakékoli zpoždění při uznávání opětovného použití živin ze zpracovaného hnoje za stejných podmínek jako chemická hnojiva by prodloužilo nerovné podmínky pro hnojivé výrobky s rovnocennými vlastnostmi;

22. vyzývá Komisi a Radu, aby rozšířily dočasné pozastavení dovozních cel na všechna minerální hnojiva, s výjimkou hnojiv ruského nebo běloruského původu, aby se zvýšila dostupnost hnojiv pro zemědělce, a což bude mít stabilizační účinek na ceny, a aby se evropský trh stal dynamičtějším díky zlepšení logistiky a snížení administrativní zátěže; zdůrazňuje, že EU by neměla nahradit jednu závislost druhou, tentokrát na dovážených hnojivech, ani by neměla ohrozit přechod na nízkouhlíkovou výrobu hnojiv v Evropě, což by vedlo k výraznému nárůstu emisí CO_2 na celém světě a bránilo plnění cílů Pařížské dohody v oblasti klimatu;

23. vyzývá k vytvoření podpůrného mechanismu pro obchodníky s cílem řídit riziko nákupu volně ložených hnojiv; konstatuje, že je třeba zajistit, aby obchodníci mohli vstupovat na trh se sníženým rizikem prostřednictvím systému forwardových nákupů, který je ochrání před vznikem neudržitelné míry zadlužení;

24. vyjadřuje politování nad tím, že Komise nepředložila posouzení dopadů týkající se důsledků snížení ztrát živin do roku 2030 alespoň o 50 %, a vyzývá k okamžitému přijetí opatření k nápravě;

25. vyzývá Komisi, aby posoudila možnost stanovit pravidla pro zavedení mechanismu společného nákupu hnojiv na úrovni EU;

26. vyzývá Komisi a Radu, aby zlepšily fungování evropského trhu s hnojivy tím, že omezí jeho logistická úzká místa a zajistí rovnováhu, zejména pokud jde o dovoz, snížení administrativní zátěže při dovozu hnojiv a obchodu a usnadnění nákupů a skladování mimo sezonu ze strany distributorů a zemědělců;

27. uznává zvýšenou potřebu likvidity obchodníků a nutnost zpřístupnit financování prostřednictvím Evropské centrální banky s cílem usnadnit půjčky a forwardový nákup hnojiv;

28. vyzývá Komisi, aby vytvořila strategická spojenectví se spolehlivými partnery s cílem usnadnit získávání hnojiv ve střednědobém horizontu;

29. zdůrazňuje, že manipulace s trhem má dopad na dodávky hnojiv a může ovlivnit smluvní nákup obilí a krmiv v předstihu, a tudíž vede k dalšímu růstu cen potravin pro spotřebitele;

Střednědobá až dlouhodobá opatření

30. bere na vědomí skutečnost, že vstupní suroviny pro minerální hnojiva, zemní plyn, fosfor a draslík pocházejí z velké části ze zemí mimo EU, často z autokratických režimů, a soběstačnost, pokud jde o minerální hnojiva, není v krátkodobém ani dlouhodobém horizontu reálná; vyzývá proto k většímu zaměření na střednědobá a dlouhodobá opatření, včetně investic a nových obchodních modelů, která sníží nebo odstraní potenciálně škodlivé závislosti na dovozu a zejména zabrání vytváření nových takových závislostí, zvýší strategickou autonomii EU v oblasti hnojiv, zejména prostřednictvím dekarbonizace a zavedení obnovitelných zdrojů energie používaných k výrobě ekologických hnojiv, poskytnutí lepšího přístupu k organickým hnojivům a živinám z recyklovaných odpadů a zvýšení oběhového charakteru zemědělství, čímž se posílí odolnost zemědělského odvětví EU;

31. konstatuje, že nový mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích (CBAM) má významný cíl zabránit úniku uhlíku, který by měl být kombinován s dalšími cíli EU, jako je zajišťování potravin;

32. vyzývá k okamžitým opatřením, včetně zajištění řádných předpisů a financování, s cílem umožnit stávajícímu odvětví výroby hnojiv v EU účinně a naléhavě dekarbonizovat výrobní procesy, a ukončit tak závislost na zemním plynu a zároveň dodávat zemědělcům v EU obnovitelná a nízkouhlíková hnojiva bez fosilních surovin;

33. konstatuje, že ruský plyn používaný při výrobě hnojiv přispívá k financování války na Ukrajině; žádá proto, aby byly co nejdříve přiděleny dostatečné zdroje na ukončení závislosti na tomto plynu;

34. zdůrazňuje, že je třeba urychlit proces dekarbonizace a zvyšování udržitelnosti a odolnosti odvětví dusíkatých hnojiv prostřednictvím využívání nízkouhlíkových a obnovitelných energií a recyklovaných živin bez fosilních surovin k výrobě hnojiv, včetně dusíku z kompostování hnoje, s cílem snížit závislost na zemním plynu; v této souvislosti vyzývá Komisi, aby předložila nové návrhy na podporu zavádění malých a středních zařízení na výrobu bioplynu za účelem výroby hnojiv a energie v celé Evropě a se strategickým regionálním zaměřením s cílem podpořit zemědělce při vytváření udržitelného hodnotového řetězce EU, který sníží závislost EU na třetích zemích; konstatuje, že nárůst počtu provozoven pro anaerobní vyhnívání kalů v zemědělství, jejichž hlavním strategickým účelem je výroba biomethanu a digestátu, by neměl probíhat výlučně na úkor financování SZP;

35. vyzývá Komisi, aby navrhla střednědobá a dlouhodobá politická opatření, která umožní používání produktů RENURE, a to tím, že je klasifikuje jako náhražku chemických hnojiv na základě vědeckých kritérií jako příležitost pro zemědělce snížit svou závislost na chemických hnojivech a zvýšit oběhovost v zemědělských podnicích prostřednictvím zhodnocení reziduí, jako je hnůj;

36. bere na vědomí potenciál evropské větrné energie na moři pro výrobu elektřiny k výrobě vodíku a amoniaku; vyzývá Komisi, aby prozkoumala proveditelnost integrovaného modelu výroby amoniaku jako udržitelného paliva pro námořní dopravu i jako udržitelného zdroje hnojiv;

37. vyzývá Komisi, aby předložila posouzení dopadů, které by komplexně analyzovalo dodávky živin do zemědělství EU z minerálních, organominerálních a organických hnojiv, se zaměřením na zajištění dlouhodobého cíle soběstačnosti v zásobování živinami;

38. zdůrazňuje, že je třeba vytvořit terminály na zkapalněný zemní plyn, které obstojí i v budoucnu, s cílem usnadnit manipulaci s vodíkem i amoniakem;

39. zdůrazňuje, že je třeba zlepšit hnojení a účinnost využívání živin ze strany zemědělců pobídkami k udržitelnosti a optimalizaci, zejména prostřednictvím přístupu k na míru uzpůsobenému technickému poradenství, digitalizaci, inovacím, preciznímu zemědělství a nástrojům pro hospodaření s živinami, které umožní zlepšit zemědělské postupy, jakož i upřednostnit a podporovat agroekologické postupy; trvá na tom, že k dosažení tohoto cíle je třeba vynaložit finanční úsilí;

40. je si vědom pokroku, jehož bylo dosaženo při nahrazování umělých hnojiv rozvinutými, moderními agroekologickými metodami používanými v každodenním zemědělství v inovativních podnicích; vyzývá k šíření těchto postupů prostřednictvím poradenských služeb, výměn mezi zemědělci a školami;

41. vyzývá k většímu zaměření na oběhové hospodářství a agroekologii, a tudíž k většímu zaměření výzkumu v rámci výzkumných programů EU na vývoj inovací, včetně urychlení používání RENURE a podpory opětovného vyhledávání, šíření a sdílení agroekologických poznatků, metod a inovací, a to s cílem vyvinout nová hnojiva nebo jiné alternativy a podporovat precizní zemědělství;

42. vyzývá Komisi, aby shromažďovala a sdílela informace a zkušenosti členských států o postupech, jako je optimalizace používání hnojiv, recyklace živin a používání alternativních živin, a současně rovněž zohledňovala překážky při rozšiřování jejich používání, jimž tyto alternativy čelí, a aby podrobně rozvedla, jak lze tyto obtíže překonat; vybízí k zavedení a rozšíření nástroje pro udržitelnost zemědělských podniků na úrovni členských států s cílem poskytovat zemědělcům v EU individualizované a věcně správné poradenství v oblasti hospodaření s živinami, včetně požadavků na hnojiva; v tomto ohledu podporuje zavádění digitálních nástrojů na podporu rozhodování, zejména v kolektivních a družstevních zařízeních, s cílem překonat omezení vyplývající z malé velikosti zemědělských podniků;

Čtvrtek 16. února 2023

43. bere na vědomí významnou příležitost ke snížení kolektivní závislosti Unie na chemických hnojivech prostřednictvím účinnějšího využívání organických statkových hnojiv produkovaných hospodářskými zvířaty, plodin, které vážou dusík, jako je jetel, a metod hospodaření s živinami; vyzývá Komisi, aby finančně podporovala využívání a rozvoj těchto opatření;

44. uznává, že organická statková hnojiva produkovaná hospodářskými zvířaty jsou zásadní složkou přechodu na udržitelnější potravinové systémy a hrají klíčovou úlohu v mnoha systémech ekologického zemědělství;

45. naléhavě vyzývá Komisi, aby diverzifikovala zdroje hnojiv a identifikovala nová a udržitelně rozšířila stávající ložiska nerostných surovin v EU s cílem snížit závislost na zahraničních trzích a stimulovat větší soběstačnost; zdůrazňuje, že EU musí v dlouhodobém horizontu rozvíjet dodávky organických hnojiv a agroekologických technik, aby se snížila závislost na dusíkatých hnojivech;

46. vyzývá k urychlenému přijetí právních předpisů o nových technikách šlechtění rostlin, včetně zejména nových genomických technik, které zvýší výnosy plodin, aniž by se zvýšila potřeba hnojiv; vyzývá Komisi a členské státy, aby podporovaly výzkum a vývoj nových technik šlechtění rostlin, včetně nových genomických technik;

47. vyzývá Komisi, aby provedla přezkum všech nevyužívaných kapacit pro výrobu hnojiv v EU a určila, kde může být možná další výrobní kapacita;

48. podporuje výrobu zelených hnojiv s využitím místních zdrojů a energie z obnovitelných zdrojů, jako je zelený amoniak;

49. aniž by byl ohrožen cíl potravinového zabezpečení, podporuje využívání luštěnin k udržení a zlepšení kvality půdy a vyzývá k většímu pěstování luštěnin na úrovni EU s cílem zvýšit biologickou rozmanitost a vázat dusík; vyzývá Komisi, aby v příhodné době představila evropskou strategii pro bílkoviny se silným důrazem na luštěniny, která umožní zlepšit zemědělské postupy;

50. zdůrazňuje, že je třeba podporovat rozbory půdy a stopových prvků na úrovni zemědělských podniků; zdůrazňuje, že tyto znalosti umožňují zemědělcům plánovat účinnější hnojení, pěstování a hospodaření s půdou a jsou základem pro udržitelný program střídání plodin; vyzývá Komisi, aby zavedla iniciativu „provádění rozboru půdy zdarma“, jak bylo oznámeno ve strategii EU pro půdu do roku 2030, a aby poskytla technickou a finanční podporu v podobě ekoschématu nebo opatření v rámci druhého pilíře;

51. zdůrazňuje význam střídání plodin pro úrodnost půdy;

52. zdůrazňuje, že je třeba poskytnout další finanční podporu zemědělcům při využívání vápna, jetele a vícedruhových směsí travin s cílem pomoci řešit naši kolektivní závislost na hnojivech a splnit cíle strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“;

53. vybízí k většímu využívání biostimulantů k optimalizaci hnojení zlepšením absorpce a účinnosti živin, k posílení tolerance plodin vůči abiotickému stresu v důsledku dopadů změny klimatu, jako je sucho a extrémní teploty, a ke zlepšení jejich výkonnosti; vyzývá v této souvislosti Komisi, aby investovala do odborných znalostí a počtu odborníků, které má Evropský úřad pro bezpečnost potravin k dispozici, a aby urychlila posuzování a schvalování nových biostimulantů;

54. uznává, že ekologické zemědělství je méně vystaveno zvyšování cen, avšak dokud nedojde k přechodu na používání udržitelných typů hnojiv, musí mít odvětví hnojiv v EU přístup k potřebným dováženým produktům, včetně plynu, aby mohla být hnojiva vyráběna v EU a aby se zajistilo, že nebudou ohroženy vyhlídky na sklizeň v EU; vyzývá Komisi, aby urychlila opatření stanovená v jejím sdělení, jež se zabývají riziky a zranitelnými místy zjištěnými prostřednictvím evropského mechanismu připravenosti a reakce na krize v oblasti potravinového zabezpečení;

55. vybízí navíc k využívání kompostu a dalším změnám půdy s cílem zlepšit její zdraví a hnojení a zároveň přispět k boji proti suchu, a to s ohledem na vlastnosti těchto produktů, pokud jde o zadržování vody;

56. konstatuje, že oxid dusný představuje významnou část zemědělských emisí EU, a vyzývá proto k používání a upřednostňování hnojiv bez emisí oxidu dusného;

57. vítá oznámení Komise o integrovaném plánu hospodaření s živinami (INMAP); zasazuje se o uznání významu vyvážené výživy plodin pro zdravou půdu a produkci potravin a nestranného hledání alternativních vedlejších toků a zdrojů energie bohatých na živiny a podpory využívání veškerého bezpečného biologického odpadu a vedlejších produktů živočišného původu; zdůrazňuje, že integrovaný plán by se měl zaměřit na zlepšení účinnosti využívání živin, podpořit vývoj zelených hnojiv a optimalizovat využívání minerálních a organických hnojiv prostřednictvím precizního zemědělství, plánování hospodaření s živinami a lepšího skladování a přepravy, přičemž by neměl zemědělcům ukládat zbytečnou dodatečnou zátěž, a měl by plně respektovat omezení stanovená právními předpisy a přijímat opatření proti antimikrobiální rezistenci;

58. konstatuje, že lidský odpad v současné době představují jeden z hlavních neuzavřených cyklů v koloběhu živin, neboť živiny z odpadních vod se většinou nevracejí do zemědělské půdy; vyzývá Komisi, aby dále podporovala techniky, které pomáhají získávat živiny z kalů z čistíren odpadních vod, včetně zavedení kritérií, kdy odpad přestává být odpadem, pro materiály, které mohou být získány z čistíren odpadních vod, a vypracování kritérií pro jejich bezpečné použití v zemědělské půdě;

59. vyzývá k tomu, aby se přítomnost hospodářských zvířat na většině území stala dlouhodobým cílem zemědělských politik; domnívá se, že jednotnější dostupnost organických hnojiv by měla být součástí strategie EU pro zemědělství;

60. vyzývá k analýze možnosti rozšíření regionální flexibility v rámci směrnice o dusičnanech s ohledem na cíl snížení znečištění; vyzývá Komisi, aby zvážila přijetí pravidel pro vyrovnanou bilanci dusíku na zemědělský podnik a výjimky z limitu 170 kg dusíku na hektar a rok pro organická hnojiva a rovnocenné výrobky s ohledem na odlišné podmínky v jednotlivých členských státech a regionech s příznivými klimatickými podmínkami, jakož i s ohledem na účinné používání hnojiv, optimalizaci hnojení, využívání biologického odpadu a druhotných zdrojů živin a používání biostimulantů;

61. vyjadřuje znepokojení nad nedostatečnou transparentností trhu s hnojivy a podporuje další opatření ke zlepšení transparentnosti a informovanosti veřejnosti, jak na unijní, tak na celosvětové úrovni, na tomto trhu a v oblasti surovin používaných k výrobě hnojiv; vyzývá Komisi, aby pečlivě sledovala nadměrné zisky světových výrobců hnojiv a případně prošetřila kartelové dohody a dominantní postavení na trhu, prozkoumala možnosti zdanění neočekávaných zisků a předložila v tomto ohledu návrhy na boj proti nekalé hospodářské soutěži; vyzývá Komisi, aby zřídila středisko pro sledování trhu, které by sledovalo mezinárodní a domácí dodávky a zásoby hnojiv a omezilo dopad spekulací na trh;

62. bere na vědomí skutečnost, že podíl energie a hnojiv na celkových vstupních nákladech v členských státech EU v jednotlivých letech činí 8 %, respektive 6 % (medián), avšak mezi jednotlivými zeměmi a roky existují v podílech na nákladech značné rozdíly ([14]); domnívá se proto, že je třeba včas a vhodně urychlit proces vnější konvergence s cílem posílit postavení zemědělců v členských státech, kde tento proces ještě není dokončen, aby bylo možné čelit současným výzvám;

63. vyzývá Komisi, aby připravila globální strategii zaměřenou na omezení dominantní úlohy Ruské federace na světových trzích s hnojivy a potravinami, zejména v bezprostředním sousedství EU, a zdůraznila, že je třeba, aby se svět stal nezávislým na ruském vývozu, a vytvářela příležitosti pro obnovitelná, nefosilní a nízkouhlíková hnojiva a potraviny v sousedství EU a ve světě;

64. naléhavě vyzývá Komisi, aby zohlednila studie dopadu provedené Společným výzkumným střediskem, které varují před negativními dopady na výrobu a potravinové zabezpečení, které by omezení používání hnojiv mohlo mít v krátkodobém horizontu, pokud by pro zemědělce neexistovaly schůdné komerční alternativy;

o

o o

65. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Komisi a Radě.

([14]) https://commission.europa.eu/publications/analysis-main-drivers-food-security_en.